

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmiku krajowego

1. posiedzenia, II. sesji VIII. peryodu

z dnia 30. września 1904.

T R E Ś Ć :

Zagajenie i mowa Marszałka krajowego.

Mowa p. Namiestnika.

Nekrolog ś. p. Tadeusza Romanowicza.

Urlopy posłów.

Oświadczenie p. Oleśnickiego imieniem klubu ruskich posłów.

Pismo Sądu w Cieszynie z żądaniem pozwolenia na ściganie p. Stojalowskiego.

Wniosek Wydziału krajowego w sprawie zmiany liczby członków poszczególnych komisji; głosy pp. Jabłońskiego, Abrahamowicza, Małachowskiego i sprawozdawcy p. Wereszczyńskiego. Uchwałenie wniosku p. Jabłońskiego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. grudnia 1902 r. do końca kwietnia 1904 r.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmian w etacie posad oddziału rachunkowego przy Wydziale krajowym.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zniesienia obowiązku składania kaucyi służbowych przez funkcyjaryuszów Oddziału kasowego Wydziału krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie częściowego podwyższenia poborów służbowych woźnych Wydziału krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o kraj. funduszach pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. grudnia 1902 do 31. grudnia 1903.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie opodatkowania Zakładów ubezpieczenia od ognia na rzecz ochrony pożarnej w kraju.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany postanowień §§. 19. i 42. ustawy o Reprezentacji powiatowej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Turce na pobór w r. 1904 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 60. punkt 23. statutu kr. st. miasta Krakowa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy o opo-

datkowaniu na rzecz gminy m. Krakowa przedsiębiorstw prowadzących ruch kolejowy na drogach tejże gminy.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustawodawczego zezwolenia gminie król. stoł. m. Krakowa na pobór opłat gminnych od spadków na rzecz miejscowego funduszu ubogich.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie gospodarki gminnej i komisji klimatycznej w Zakopanem.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Złoczowie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 120.000 koron na pokrycie połowy kosztów odbudowania zgorzałego w Złoczowie szpitala powszechnego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z rachunkami galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1903.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy zmieniającej §. 12. ustawy o konkurencji kościelnej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem noweli do ustawy o konkurencji kościelnej, ograniczającej konkurencję filialistów do kościoła macierzystego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustawodawczego uregulowania publicznej opieki nad ubogimi.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1902/3.

Sprawozdanie Wydziału krajowego z przedłożeniem dodatkowego sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1902/3.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wniosku p. Tomaszewskiego i tow. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy krajowej o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji czynnych i emerytowanych nauczycieli oraz nauczycielek, jakoteż wdów i sierót po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury, o przyznanie względnie podwyższenie emerytury, pensji wdowiej, daru z łaski itp.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji kilku gmin o niżenie lub odpisanie zaległych prestacyj na płacę nauczycieli, względnie pożyczki na budowę szkół ludowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie subwencji na budowę schroniska dla nauczycielek we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o fundacyi Stanisława hr. Skarbka za czas od maja 1902 do maja 1904.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1902.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie subwencji na budowę teatru rosyjskiego we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1905.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszy krajowych za rok 1903.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie poboru odsetek zwłoki od nieuiszczonego w terminie dodatku dla funduszu krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli,

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie poboru krajowej opłaty konsumcyjnej od piwa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy o czasowym uwolnieniu od dodatku krajowego, tudzież od dodatków i podatków gminnych tych budowli w Krakowie, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych będą przebudowane.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, o gorzelnii i folwarku w Dublanach za rok szkolny 1903/4.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych stacyach doświadczalnych, chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno-rolniczej we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereźnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Suchodole, tudzież o założeniu niższej szkoły rolniczej w Miłocinie.

- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach i popierania sadownictwa w kraju.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o działalności nauczycieli wędrownych rolnictwa i sadownictwa,
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia chowu koni.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o projekcie ustawy o tępieniu myszy polnych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wykonywaniu patronatu nad Spółkami oszczędności i pożyczek i nad innymi spółkami rolniczymi.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie tworzenia włości rentowych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o klęsce posuchy w roku 1904.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracyach.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich we Lwowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie operacyj agrarnych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1903.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie hodowli drobiu.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o projekcie ustawy o policyi drogowej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy o sadzeniu i ochronie drzew przydrożnych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zastosowania postanowień §. 43. ustawy drogowej z 5. lipca 1897 Dz. u. kr. Nr. 43. w gminach Czarna wieś, Nowa wieś narodowa, Krowodrza i Dąbie w powiecie krakowskim.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kamionce strumiłowej na zaciągnięcie pożyczki 50 000 koron na budowę drogi Busk-Zelechów-Jaryczów i Radziechów-Kulików.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o udzieleniu gminie miasta Stanisława koncesyi do pobierania opłat kopytkowych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o pokryciu dla kosztów budowy projektowanej kolei lokalnej z Tarnowa do Szczucina.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustanowienia posady lustratora rachunkowego dla szpitali powszechnych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych na r. 1905.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem noweli do ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17. Dz. u. kraj. tudzież w przedmiocie zaopatrzenia wdów i sierót pozostałych po lekarzach okręgowych.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wyborze miejsca pod zakład dla obłąkanych w zachodniej części kraju.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z wykonania uchwały Sejmu w przedmiocie rozszerzenia Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie o 500 łóżek z uzasadnieniem potrzeby podwyższenia kredytu na ten cel przyzwolonego.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zmianie etatu posad i płac służby lekarskiej i administracyjnej z powodu rozszerzenia kraj. Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie częściowej zmiany etatu posad i płac przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia etatowych poborów urzędnikom administracyjnym szpitala powszechnego we Lwowie i św. Łazarza w Krakowie oraz zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z usprawiedliwieniem kredytu wstawionego w Rubr. XVIII. poz. 100 preliminarza budżetu kraj. szpitala powsz. we Lwowie na rok 1905 w kwocie 5.070 koron na pokrycie rat amortyzacyjnych od pożyczki w Banku krajowym zaciągnąć się mającej na kupno realności p. Klary Markowskiej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie użycia części majątku zarodowego szpitala św. Łazarza w Krakowie na roboty inwestycyjne w Prądniku czerwonym i Tropiszowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z usprawiedliwieniem kredytu wstawionego w Rubr. III. poz. 39 a. preliminarza budżetu kraj. na r. 1905 w kwocie 10,000 K na zapomogi dla pacjentów udających się do sanatoriów dla chorych gruźlicznych oraz w przedmiocie petycji Towarzystwa domu zdrowia w Zakopanem o subwencję.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy szpitali powszechnych w Kosowie i Nadwornie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia szpitala powszechnego w Nowym Sączu i wybudowania nowego w odpowiednim miejscu.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie budowy domu administracyjnego i gospodarskiego, pawilonu izolacyjnego, trupiarni i lodowni przy szpitalu powszechnym w Stryju.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie nadania nowozbudowanemu szpitalowi powiatowemu w Turce charakteru szpitala powszechnego i publicznego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie odbudowania na innem odpowiednim miejscu spalonego szpitala powszechnego w Złoczowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie urządzenia zakładu prof. Bujwida w Krakowie dla ochronnego szczepienia.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego dotyczącego się wadliwego wykonywania ustaw i przepisów podatkowych i należyciowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy co do użycia części nadwyżek z obrotu kas sierocych zbiorowych, przyznanych krajowi ustawą państwową z dnia 3. czerwca 1901 Dz. u. p. Nr. 62.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Zwiniacz z okręgu sądowego starostwa w Czortkowie, a przydzielenia do okręgu sądowego w Budzanowie i starostwa w Trembowli.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia obszaru gruntowego 1366 morgów, obecnie do gminy kat. Niewica należącego i przyłączenia takiego do gminy Stanisławczyk a zarazem przeniesienia tego obszaru z powiatu politycznego Kamionka strumiłowa i sądowego w Radziechowie, a przydzielenia do powiatu politycznego w Brodach i sądowego w Łopatynie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem gal. funduszu propinacyjnego za r. 1903, tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na r. 1905.

Wniosek naglący p. Oleśnickiego w sprawie wezwania do Rządu o podjęcie akcji celem zapobieżenia klęsce posuchy w kraju, tudzież wezwania Wydziałów powiatowych o podanie rozmiarów szkód — i załatwienie jego.

Porządek dzienny 2. posiedzenia.

(Początek posiedzenia o godzinie 11. minut 45. przed południem).

Przewodniczący JE. Marszałek krajowy Stanisław hr. Badeni.

Ze strony c. k. Rządu: JE. c. k. Namieśnik hr. Potocki i c. k. Wiceprezydent Namieśnictwa Włodzimierz hr. Łoś, komisarz rządowy.

Obecnych posłów 133.

Marszałek. Najwyższym patentem z d. 11. września b. r. raczył Najj. Pan zwołać

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem na dzień 30. września b. r. do Lwowa.

Gdy jest dostateczna liczba pp. posłów obecnych, przeto otwieram I. posiedzenie II-ej sesyi VIII. peryodu i witam panów wszystkich jak najserdeczniej. Na prowizorycznych sekretarzy zapraszam pp. Mieczysława Urbańskiego, Kazimierza Lubomirskiego, Stanisława Mycielskiego i ks. Teodora

Bohaczewskiego. (*Sekretarze zajmują miejsca*).

Wysoki Sejmie!

W chwili, gdy rozpoczynamy obrady nasze, zostajemy pod głębokim wrażeniem, a da Bóg i pod wpływem wspaniałych uroczystości, z ostatnich dwóch dni, (*Brawa*) uroczystości które były nietylko aktem hołdu i czci dla N. P. Maryi Matki Bożej, ale i także odpowiedzią wyraźną i jawną, czem ten kraj i to miasto jest i czem być chce. (*Postawienie powstają z miejsc i Brawa*).

Jeżeli te same uczucia opromieniać i zagrzewać będą nasze prace sejmowe, jeżeli to, co za nasz obowiązek w uroczystej chwili sami uznawaliśmy, nada piętno naszym obradom i uchwałam, jeżeli z tej sali do kraju przejdą dowody wzajemnej wyrozumiałości, chrześcijańskiej miłości i gotowości poświęcenia wszystkiego dla dobra kraju, wtedy sądzę, sesja ta przyniesie krajowi pożytek i trwałą korzyść. (*Brawa*).

W sprawozdaniach i wnioskach Wydziału krajowego, które wszystkie bez żadnego wyjątku macie Panowie już w tej chwili przed sobą, znajdziecie Panowie już od dziś bardzo obfity materiał do pracy. Przedłożone są liczne wnioski ustawodawcze: administracyjne i finansowe, które są częścią wynikiem uchwał Wys. Sejmu, częścią pochodzą z inicjatywy Wydziału krajowego.

Znajdziecie Panowie także bardzo szczegółowe, może nawet nadto szczegółowe sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego w rozmaitych działach administracji, które tylko wtedy istotną korzyść przyniesie, jeżeli Wydział krajowy w obradach i uchwałach Wys. Izby będzie mógł znaleźć dyrektywę na przyszłość, tak co do spraw poszczególnych jak i co do całości administracji autonomicznej kraju.

Wykonując zeszłoroczną uchwałę sejmową, przedkłada Wydział krajowy zmianę ustaw szkolnych, która w wielu szczegółach przynosi ulgi i ulepszenia dla nauczycieli i wprowadza pożądane dla administracji szkolnej zmiany.

Projektowana reforma ustanawia minimum emerytury dla nauczycieli, ustanawia minimum pensji wdowej i minimum pensji sierotom po emerytach, powiększa ilość pięcioleci do sześciu, umożliwia nauczycielom prowizorycznym zyskanie jednego pięciolecia, przynajmniej nauczycielom stałe wynagrodzenie w razie przeniesienia z urzędu na inną posadę.

Nie wspominam tu o licznych innych drobniejszych zmianach. Finansowe następstwa tych zmian nie dadzą się z całą ścisłością oznaczyć; dziś nie przedstawiają one znacznego obciążenia budżetu szkolnego, lecz rość będą stopniowo.

Pomimo wielkich trudności finansowych nie wahał się Wydział krajowy wniosków tych Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedłożyć, gdyż uważa je za słuszne i sprawiedliwe, a nadto zeszłoroczną uchwałą sejmową wyraził już Wys. Sejm w zasadzie gotowość zgodzenia się na proponowane zmiany.

Przedkładamy ponownie wnioski w sprawie włości rentowych; tym razem na podstawie zupełnego porozumienia z Rządem, tak, że dziś już wyłącznie od woli Wys. Izby zależy, by ta nowa a pożyteczna instytucja weszła w życie.

Myślą przewodnią tej ustawy jest i zostanie utrzymanie i zachowanie istniejących średnich gospodarstw włościńskich, tworzenie nowych gospodarstw, mających te same warunki. Chodzi więc o to, by włościćianin ziemię, którą dziś posiada, w swych rękach utrzymał, względnie by ją nabyć w warunkach gospodarczych zdrowych, któreby dawały możliwą pewność, że ta posiadłość włościńska nie zmniejszona w tych samych rękach pozostanie.

Zdaje mi się, że niema nikogo w tej Izbie i w kraju, któryby nie przyznał, że cel ten odpowiada interesom i potrzebom kraju i odpowiada gorącemu życzeniu ludności wiejskiej.

Innych celów ustawa ta nie ma i nigdy mieć nie będzie. (*Brawa i oklaski*).

Wydział krajowy świadomy jest trudności, jakie powstaną przy przeprowadzeniu tej ustawy, a polegają one przede wszystkim w tem, że pod względem finansowym i administracyjnym akcja cała musi być zcentralizowaną w komisji rentowej, względnie w Wydziale krajowym, a z drugiej strony przeprowadzenie jej jest tylko możliwe przy obywatelskiem, gorliwym współdziałaniu czynników miejscowych u dołu.

Pomimo tych i wielu innych trudności sądzę, że one przełamać się dadzą, a jeżeli projekt ten stanie się ustawą, będzie rzeczą Wydziału krajowego i moją widzieć we włościach rentowych jeden z najważniejszych i najwdzięczniejszych naszych obowiązków a przy przeprowadzeniu tej ustawy pozyskać, względnie zapewnić dla dobra kraju i włościństwa współudział i pomoc także i tych, którzy dziś są tego projektu przeciwnikami.

Otuchą i bodźcem jest dla mnie niezwykły rozwój drugiej, mającej do pewnego stopnia to samo zadanie instytucji, z inicjatywy Wys. Sejmu świetnie rozwijającej się.

Około 400 istniejących kas Raiffeisensowskich, przeszło ośm milionów wkładek oszczędności, którymi rozporządzają, przeszło 10 milionów udzielonych pożyczek — oto rezultat rozwoju kas Raiffeisena po latach pięciu. Wspominam o tem dla tego, by zachęcić do dalszego tworzenia tych kas, a zarazem dodać otuchy i ufności we własne siły.

Ustawa komasacyjna, która z wielu stron spotykała się z niedowierzaniem, weszła nareszcie w życie, a ludność wiejska w tych gminach, w których roboty się rozpoczęły, z wielkiem zadowoleniem ułatwia działanie komisji komasacyjnej.

Uchwalona w zeszłym roku ustawa o biurach pośrednictwa pracy uzyskała najwyższą sankcję, a Wydział krajowy czyni obecnie przygotowania, by już w ciągu zimy w pewnej ilości powiatów biura pracy powstały. Sądzę, że w organizacyi tych biur należy postępować powoli i ostrożnie. Zdaje mi się, że przy wejściu w życie tej ustawy przesadne były wypowiedzane obawy z jednej a nadzieje z drugiej strony. Ustawa sama nie przyniesie jeszcze spodziewanej korzyści, stwarza ona tylko ramy do działania dla ludzi dobrej woli w Reprezentacyach powiatowych i w gminach miejskich, a Wydziałowi krajowemu daje możność ułatwiania i regulowania akcji powiatów i miast. (*Brawa*).

Zanim nasza organizacja weszła w życie, odezwał się już o niej głos interesowanych pracodawców za granicami państwa, którzy przez swą oficjalną reprezentację oświadczyli, że i nadal pozostaną w stosunkach z agentami prywatnymi a nie z krajowymi biurami pracy. Widocznie i słusznie uznali, że lepszymi zastępcami ich interesów będą agenci.

W myśl uchwał Wys. Sejmu przedkłada Wydział krajowy 3 oddzielne sprawozdania o melioracyach, o regulacyi rzek kanałowych i o budowie kanałów.

W sprawie regulacyi rzek kanałowych Namiestnictwo wykończyło już projekt generalny, gdy jednak Ministerstwo wyasygnowało tylko 25% zasiłku państwowego na r. 1904, przeto i Wydział krajowy mógł wyasygnować tylko 25% datku krajowego, a roboty przygotowawcze rozpoczęły się tylko na Rابية, Stryju i Bystrzycy.

Budowa kanałów w roku bieżącym rozpoczętą nie będzie, a reambulacya dla prze-

strzeni Zator-Kraków dotąd nie została zarządzoną. Wskutek tego uchwalona w budżecie na r. 1904 dotacya krajowa przeniesioną została na rok 1905.

Wydział krajowy poczynił potrzebne starania w sprawie wykonania robót melioracyjnych w łączności z budową kanału ślawnego Zator-Kraków. Wynik tych zabiegów i stan rokowań znajdzie Wysoka Izba w sprawozdaniu o budowie dróg wodnych.

W sprawozdaniu o regulacyi rzek kanałowych znajdzie Wysoki Sejm dokładny przebieg starań Wydziału krajowego o regulacye górnego biegu rzek kanałowych z funduszu, na regulacye tych rzek przeznaczanego.

Wydział krajowy nie ponawia w tym roku projektu do zmiany ustawy o rzekach kanałowych dla ustawowego zabezpieczenia regulacyi górnych biegów w obec uzasadnionej nadziei, że przedłożenie o regulacyi górnych biegów niektórych przynajmniej rzek, przez Rząd wniesione zostanie.

Jeżeli dziś dzięki gorliwemu i życzliwemu poparciu Pana Namiestnika, na przychylnie stanowisko Rządu w tej sprawie liczyć możemy, to może wolno mi, nie wchodząc w inne szczegóły przebiegu tej sprawy, stwierdzić, że inicjatywa Wydziału krajowego była zgodną z interesem kraju i nie pozostała bezskuteczną.

Między przedłożeniami Wydziału krajowego znajdziecie Panowie i sprawozdanie, które się od szeregu lat niestety powtarza, o skutkach klęsk elementarnych, a w tym roku posuchy.

Na podstawie sprawozdań i informacji stwierdzić należy, że posucha stała się powodem wielkiego braku paszy i pod tym względem sprowadziła na cały kraj wielką klęskę. Pod względem innych ziemiopłodów zmniejszyła znacznie spodziewane rezultaty w pewnej części kraju.

Pomoc publiczna przedewszystkiem potrzebna dla umożliwienia i ułatwienia zakupu paszy, a zdaje mi się, że liczyć można na to, że pomoc ta przez państwo udzieloną będzie.

Wobec stosunków finansowych kraju Wydział krajowy nie mógł przedstawić wniosku na udzielenie rolnikom wydatnej pomocy z funduszu krajowego i poprzestać musiał na wniosku, by Sejm przyjął gwarancję za pożyczki, któreby w razie koniecznym powiaty lub gminy zaciągnąć chciały celem przyjsia ludności z pomocą.

Wydział krajowy nie sądzi, by roboty publiczne dla dania ludności zarobku kosztem funduszu krajowego były konieczne, a to tem bardziej, że właśnie w tych powiatach, które najbardziej posuchą dotknięte zostały, w roku bieżącym i w roku przyszłym wykonane będą tak wielkie roboty publiczne, że miejscowe siły robocze z trudnością tylko im podać potrafią.

Wytaju serdeczno Pośliw ruskóji narodnocy, wytaju z toju uzasadnenocy nadijeju, szczo rozstrij, jakyj protiahom poślidnoji sesyi powstaw miż nymy a bilszestyju seji Pałaty, pry spilnij praci dla dobra kraju, wzaimnij wyrozumilosty i dobrij woły ne łysze ustypyt, ale i pijde w nepamiat'.

Maju nadiju, szczo znajduť sia dorohy i sredstwa, szczyoby na pidstawi spilnoho porozumienia dijsni kulturni potreby ruskoho naroda znajszly w tij Pałati i w tij sesyi prychnlyne i uspiszne poľahodzenie.

Dumaju takoz, wirnyj tomu szczom wze w sij Pałati kilkakratno wyskazuwaw, szczo zaspokojenie dijsnych kulturnych potreb Rusyniw je ne łysze odnostoronnym spownieniem bażań odnoji narodnocy, ale je takoz zhidne z interesom ciľoho kraju, kotryj bażaje uspokojenia i spilnoji, riczewoju na dobrij wiri opertoji praci.

Ale zarazom wnoszu horjaczyj apel do Was Panowe, szczyobyšte w sprawach, kotri piśla naszych najlipszych i najszczyrijszych intencyj narodowoho pidkľadu ne majut, w kotrych je nam czużoju jakanybud' pobiczna hadka krim ciľkom spilnych nam i wam ciľej, szczyobyšte naszoji dobroji woli w sumniw ne podawały, — ne prypysuwały nam intencyj, kotrych ne majemo, a tym samym ne utrudniuwały, dobrowilno jesły ne zhody, to szczo najmencze porozumienia, jakocho i wasz i nasz interes riszuczo wymahaje.

Nakoniec kilka słów tylko o budżecie i finansowem poľożeniu kraju.

Przedkľadajac projekt preliminarza na rok przyszły, starał się Wydział krajowy z wszelką możliwą jasnością przedstawić obecne i przyszłe finansowe poľożenie kraju.

Projekt budżetu na r. 1905 ma w sobie wyraźne i smutne znamiona bardzo trudnego poľożenia finansowego kraju, bo równocześnie zawiera projekt 6-milionowej pożyczki, podwyższenie dodatków do podatków, odroczenie o rok wydatków opierających się na uchwałach Wys. Sejmu i wprowadzenie do dochodów kilku pozycyji, które są właściwie zużyciem zapasu specjalnych funduszy.

Stan ten rzecezy i jego powody nie są

dla Wys. Izby niespodzianką. Zwracałem już na to uwagę Wys. Izby z tego miejsca. Wydział krajowy i komisya budżetowa od lat kilku przewidywała dzisiejszy stan rzecezy. Wzrost wydatków niezmiernie szybki w kilku działach administracyji, wzrost spowodowany częścią obowiązującymi ustawami przy nieznanym stosunkowo wzroście siły podatkowej, przy niezmienionej stopie dodatków krajowych, musiał doprowadzić do tego, że nawet normalnych wydatków dotychczasowymi dochodami pokryć nie jesteśmy w stanie.

Nie chcę nużyć Wys. Izby szczegóľami cyfrowymi, powiem tylko, że wydatki wzrosły w przeciągu lat ośmiu o 10 milionów, a w tem wydatki na szkoły ludowe o 6 milionów. Wydatność halerza dodatków wzrosła w tym samym czasie tylko o 24 halerzy, co czyni przy dotychczasowej stopie dodatków 2½ miliona.

Dochody z opłat konsumcyjnych wzrosły o 6½ miliona, a gdy wysokość dodatków do podatków wynosiła 60 lub 61 halerzy i nie uległa przeto od r. 1895 zmianie, dlatego różnica między wzrostem dochodów a wydatków normalnych, nie wliczając jakichkolwiek inwestycyji, wynosi już dziś 2 miliony.

Taki jest stan rzecezy dzisiaj, a będzie z każdym rokiem gorszy z powodu wzrostu wydatków niezawisłych od woli Wys. Sejmu, będzie zatem coraz gorszy nawet i wtedy, gdyby Wys. Sejm zechciał w tych wypadkach, w których to bez szkody kraju jest możliwe, wstrzymać, względnie odroczyć inwestycye i wydatki, które w tej chwili przenoszą możliwość finansową kraju.

Jest moim obowiązkiem zwrócić uwagę Wys. Sejmu na bardzo trudne poľożenie Wydziału krajowego, który z jednej strony świadom swojej odpowiedzialności wobec poľożenia finansowego kraju, widzi konieczność oszczędności w wydatkach, a może bardziej jeszcze w nowych projektach, z drugiej zaś strony, jest on obowiązany spełnić ściśle i bezwarunkowo nietylko uchwały Wys. Izby, ale jej intencye i wskazówki, które w bardzo wielu działach administracyji krajowej domagały się w ostatnich latach, a szczególnie podczas zeszłorocznej sesyi sejmowej od Wydziału krajowego inicjatywy i wniosków, które na dziś i na przyszłość skarb krajowy bardzo znacznie obciążą.

W sprawozdaniach Wydziału krajowego znajdzie Wys. Sejm wyraz tego trudnego poľożenia. Wydział krajowy bowiem spełniając ściśle polecenie Sejmu, przygotował w sprawie niektórych inwestycyji podstawę do powzięcia stanowczych uchwał, o

ile je Wys. Sejm za właściwe uzna, ale zarazem raz jeszcze zwrócił uwagę na finansowe konsekwencye powziąć się mających uchwał.

Przedkładając wniosek podwyższenia dodatków o 5 halerzy, Wydział krajowy świadomy jest, że ciężar to znaczny, jednak nieunikniony, gdyż Wydział krajowy uważa pokrywanie bieżących stałych wydatków drogą pożyczek za rzecz wykluczoną, jeżeli się nie mamy zrzec na długie lata normalnych i zdrowych stosunków gospodarki finansowej kraju, jeżeli nie mamy narazić jego przyszłości nie tylko finansowej, ale i politycznej na poważne niebezpieczeństwo. (*Brawa*).

Sądzę, że względ ten będzie dla Wys. Sejmowi dostatecznym dla przyjęcia wniosków finansowych Wydziału krajowego.

Przypominam zresztą, iż przed rokiem 1895 stopa dodatków do podatków była o 5 centów wyższą jak dzisiaj.

Podwyższeniem proponowanym dodatków do podatków uzyskujemy tylko chwilową równowagę budżetową, a już w roku 1906 grozi nam nowy i znaczny niedobór.

Chcąc oprzeć możliwą sanację na gruncie realnym w granicach dzisiejszego systemu podatkowego, widzę środek na razie tylko jeden, to jest uzyskanie ponownego znacznego podwyższenia państwowego podatku od wódki na rzecz krajów, przy równoczesnej jak najściślejszej oszczędności.

Jeżeli Wys. Sejm myśl tę uchwałą swoją poprzeć zechce, poczyni Wydział krajowy natychmiast potrzebne kroki wstępne celem wspólnej akcji wszystkich krajów Monarchii.

Zachęcając Wys. Izbę przez przedłożenie rzeczywistego położenia finansowego kraju do ścisłości i oszczędności, nie sądzę, by następstwem zastosowania tych zasad miał być zastój w rozwoju i podniesieniu kraju; przeciwnie sądzę, że Wysoki Sejm może rozpocząć obrady swoje w przekonaniu, że w granicach budżetu 27-milionowego jest sposobność do pracy i działania, jest możność postępu stopniowej poprawy stosunków.

Rozpocznijmy nasze obrady myślą o tym, który jest zawsze naszego kraju najpotężniejszym opiekunem, dla którego żywimy wszyscy niezmienione uczucia i wierności, przywiązania i wdzięczności i wzniesmy okrzyk: Najmiłościwszy Cesarz i Król nasz Franciszek Józef I. niech żyje!

(*Posłowie pontarzają trzykrotnie okrzyk »Niech żyje« — Mnohaja lita»*).

Głos ma J.E. Pan Namiestnik.

J. E. Namiestnik. Wysoki Sejm niejednokrotnie i całkiem słusznie wyrażał życzenie, ażeby sesja sejmowa bywała zwoływana w takim czasie, iżby było możliwem jeszcze przed rozpoczęciem odnośnego roku uchwalić budżet i zapewnić tem samem spokojną i racjonalną gospodarkę Wydziału krajowego. Zgodnie z tem życzeniem i z tą potrzebą został Sejm w tym roku, podobnie jak w roku zeszłym, zwołany w jesieni i sądzę, że będzie mógł trwać czas dostateczny do przeprowadzenia dokładnej i gruntowej dyskusyi.

Pierwszą i najważniejszą troską będzie finansowa sytuacja kraju. Wydział krajowy ciężką ofiarą podwyższenia stopy dodatków krajowych i rozłożeniem pewnych wydatków o charakterze inwestycyjnym na raty annuitetowe i pokryciem ich krótkotrwałą pożyczką, doprowadził preliminarz na rok przyszły do równowagi. Niepodobna jednak sobie ukrywać, że już w najbliższej przyszłości ta nieodzownie konieczna równowaga stanie się coraz trudniejszą do osiągnięcia — i zdaniem mojem należałoby zastanowienie się nad środkami zaradczymi, nie odkładać na czas późniejszy, i nie zadawalniać się tą pociechą, że jeszcze w najbliższym roku ta równowaga utrzymaną będzie. Już dziś należy rzeczywistości spojrzeć śmiało w oczy, zdać sobie jasno i dokładnie sprawę z sytuacji i poczynić zawczasu kroki przygotowawcze, ażeby groźącym wielkim deficytem stawić zapórę. Jego Ekscelencya Pan Marszałek podniósł już tę myśl w swojej przemowie; z pewnością niejeden z posłów tej Wysokiej Izby już ją pierwszej podzielał, a ja ze swej strony mogę tylko zapewnić Wysoką Izbę, że będę uważał za jeden z najważniejszych moich obowiązków poprzeć, w miarę mej możności, usiłowania w tym kierunku czynione; że gotów jestem współdziałać w obmyślaniu i przeprowadzeniu odnośnych starań.

Ces. król. Rząd nie przedstawia w tym roku żadnych przedłożeń do powzięcia uchwał, jednak zaznaczyć muszę, że niektóre przedłożenia Wydziału krajowego były przedmiotem poprzedniego porozumienia się z centralnym Rządem — i w tym kierunku wspomnę tylko o tak ważnej i ogólnie pożytecznej ustawie, jak ustawa o włościach rentowych, co do której nastąpiła zgoda tak co do samej ustawy, jak i co do uwzględnienia najważniejszych przez Sejm uchwalonych rezolucyj.

Co się tyczy działalności Rady szkolnej krajowej, stwierdzić wypada z zadowoleniem stały postęp, w granicach możliwością finansową kraju zakreślonych, pod względem przy-

rosta szkół ludowych i dobrych budynków szkolnych, przekształcania szkół istniejących na więcej klasowe, organizacyi szkół wydziałowych i pospolitych wyższego typu w gminach miejskich, tudzież obsadzania posad przy szkołach wiejskich siłami ukwalifikowanymi. Ważnym nabytkiem dla szkolnictwa ludowego jest założenie w ubiegłym roku nowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Starym Sączu. Zgodnie z życzeniem Sejmu i z istotną potrzebą, nie ustaje Rada szkolna w zabiegach około przysparzania krajowi nowych publicznych Seminarjów nauczycielskich, popierając zarazem zakładanie prywatnych.

W bieżącym roku zostały otwarte trzy nowe szkoły średnie, przez co w pewnej mierze uchylono przepelnienie, panujące w dotychczasowych zakładach. Wobec jednak ciągle nadmiernie rosnącej frekwencyi i powiększenia się liczby uczniów szkół średnich nie mogą wszystkie usterki pod względem odpowiedniego umieszczenia uczniów być od razu usunięte, jakkolwiek w ostatnich dwu latach założono już sześć nowych szkół średnich, a w najbliższym roku otwarcie dalszych niewątpliwie nastąpi.

W myśl uchwał sejmowych Rada szkolna krajowa starała się stale o pomnożenie liczby inspektorów szkolnych krajowych i okręgowych. Uzyskano już nową posadę czwartego inspektora krajowego dla szkół średnich. Co do inspektorów okręgowych, to po zapatrzeniu w osobnego inspektora wszystkich dotychczasowych okręgów szkolnych, spodziewać się wolno, że w najbliższym czasie najliczniejsze i najwięcej potrzebujące w tym względzie okręgi, przedewszystkiem lwowskie, uzyskają pomnożenie sił.

Na wezwanie Wydziału krajowego, zastosowane po myśli uchwały sejmowej, przedstawiła Rada szkolna krajowa wyczerpującą i szczegółowo umotywowaną opinię w ważnej dla nauczycieli sprawie zmiany niektórych postanowień ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

W osobnem sprawozdaniu przedłożyła Rada szkolna krajowa opinię w sprawie założenia gimnazjum z językiem wykładowym ruskim we wschodniej części kraju, biorąc w zakres swych badań, stosownie do życzenia Sejmu, również kwestyę utrakwizmu. Rada szkolna krajowa wydając tę opinię miała na uwadze czysto rzeczowe momenta, a nie wątpię, że Wysoki Sejm z całą życzliwością zbada tę sprawę i postąpi w myśl zasad, którymi się zawsze kierował w spełnianiu potrzeb kulturalnych narodu ruskiego, których słuszność i rzeczywistość uzna.

Przy tej sposobności muszę jeszcze zaznaczyć, że wydane przez Radę szkolną krajową zarządzenia odniosły pomyślny skutek i że w zeszłym roku nie może być zauważać w wewnętrznym życiu szkół średnich żadnych agitacyj narodowych lub społecznych. (*Oklaski i brawa*). Nie mogą jednak powiedzieć, ażebyśmy nie mieli wciąż do walczenia ze społecznymi lub narodowymi agitacyjami, wychodzącymi z poza szkoły i to tak w gimnazyach polskich jak i ruskich. Działanie na młode umysły, nie mogące jeszcze mieć własnego wyrobionego sądu, odrywanie ich od ich obowiązków, to jest od nauki, uważam za ciężki grzech wobec własnego społeczeństwa — ruskiego czy polskiego — a jakkolwiek walka z podobnymi agitacyjami jest nadzwyczaj utrudnioną, to jednakowoż wszelkich starań dołożę, ażeby tym szkodliwym postronnym wpływom tamę położyć. (*Żywe oklaski*).

W czerwcu b. r. zebrała się pierwszy raz, na zasadzie ustawy z roku 1901 komisya regulacyi rzek, a tem samem zaczęła się tak ważna dla kraju praca. Już poprzednio przeprowadziły i ukończyły organa Namiestnictwa wszystkie potrzebne roboty przygotowawcze. Muszę z przyjemnością zaznaczyć, że w obradach Komisyi osiągnięto zupełną zgodność wszystkich czynników, biorących udział w Komisyi, tak, że wszystkie uchwały zapadły jednomyślnie. Z obszernego drukowanego protokołu Komisyi, który zostaje udzielony Wydziałowi krajowemu, będą Państwo mogli powziąć dokładną wiadomość o obradach i uchwałach. Przy tej Komisyi oświadczyli się zastępcy budowy kanałów, względnie Ministerstwa handlu za zabudowaniem potoku górskich w dorzeczu Skawy i Soły, kosztem funduszu kanałowego, uznając ważność tej regulacyi dla projektowanego kanału Wiśła-Odra. Mam też wszelką nadzieję, że zasada ta znajdzie zastosowanie także przy innych rzekach, mających doniosłość dla projektów dalszego kanału.

Na podstawie powziatych uchwał zorganizowało Namiestnytwo na razie sziszt' uprawytelstw budowy i robota seho roku rozpoczętoju buda. Zahalni koszta regulacyi rik, wspilno z krajom majuczych buty wykonanymy, wynosiat' ponad wisim milioniw koron bilsze, jak wynosyw przyblyżenyj kosztorys wodnoji komisyyi Wysokoho Sojmu z roku 1901.

Szczo do pokrycia seji nadwyżky, jak i szczo do przedowżenia regulacyi dekotrych rik, a osobly o Skawy, predložu Wysokomu Sojmowy w swoim czasi widpowidni wnesenia po porozumieniu z Wydiłom krajewym.

Miałem nadzieję, że w tym roku będzie już można zacząć regulację Rudawy pod Krakowem, która ma być wykonaną na koszt państwowej dotacji wodnej. Projekt szczegółowy i kosztorys tej budowy był już na wiosnę gotowy, jednakowoż sprawa ta jest ściśle związana z kwestyą przeprowadzenia kanału pod Krakowem i zabezpieczenia na przyszłość tego miasta od klęsk powodzi. A gdy gmina miasta Krakowa wystąpiła z oddzielnym nowym projektem przekopu na Wiśle i innego przeprowadzenia kanału, a operat techniczny tego projektu przedłożyła dopiero z końcem lipca b. r., musiała być na razie robota regulacyjna na Rudawie wstrzymana.

Jak Panom wiadomo, udzielił Rząd zapomóg dla okolic, klęskami elementarnymi dotkniętych, w wysokości 3,500.000 K. Dzięki tej pomocy, która częściowo została użyta na bezprocentowe pożyczki, częściowo na roboty publiczne, a w znikającej tylko części wprost na zapomogi bezzwrotne, przeszedł rok bieżący bez objawów głodowej nędzy. Niewątpliwie, że udzielone subwencje nie mogły ani w części wynagrodzić poniesionych strat, ale tak jak w przeszłym roku, znowu zaznaczyć muszę, że nie może być zadaniem Państwa wynagradzać chociażby najcięższe elementarne straty, lecz tylko przychodzić z pomocą tam, gdzie ona jest nieodzownie potrzebna i gdzie bez niej groziłoby widmo głodu albo co najmniej stałe zubożenie ludności.

Dwie klęski w tym roku bardzo ciężkie nawiedziły kraj, a były niemi: długotrwała posucha i w związku z tem stojące liczne pożary. Jakkolwiek klęska tegoroczna jest zmniejszoną o tyle, że w znacznej części kraju zboża, a szczególnie ozieme, wydały dobry plon, to jednak brak paszy, a wskutek tego obawa wielkiego wyzbywania się inwentarza przez ludność, wymagać będzie również pomocy Rządu. Nie potrzebuję Panów zapewniać, że uznając tę potrzebę, starać się będę usilnie, ażeby pomoc państwowa była krajowi naszemu udzieloną w odpowiedniej mierze. Pomoc ta musi być również udzieloną niektórym spalonym miastom, a w pierwszym rzędzie dla Brzeska i Sokołowa, dla których w ostatnich dniach wyznaczyłem już znaczniejsze subwencje.

Niedość jednak jest starać się choć w małej części wynagrodzić szkody, pożarem zrządzone, ale należy wszelkimi siłami dążyć do zapobieżenia w przyszłości podobnym klęskom. Wdzięczne tu mają żądania ciała autonomiczne, które przez ściśle przestrzeganie przepisów ogniowo-budowlanych, oraz dokładne wykonywanie polityki ogniowej naj-

większe rezultaty osiągnąć mogą. Do nich więc zwracam apel, zapewniając, że gdziekolwiek tylko zajdzie potrzeba, organa rządowe jak najchętniej iść im będą na rękę.

Życząc pracy Panów jak najlepszej pomysłowości proszę przyjąć z mej strony szczerze zapewnienie, że zawsze będę gotów w miarę mej możliwości ułatwiać pracę Wysokiego Sejmu i starać się o przeprowadzenie zapadłych tu uchwał, tak jak w chwili, gdy Sejm tego nie ma, staram się zawsze popierać prace JE. Marszałka i Wydziału krajowego. (*Brawa i oklaski*).

Jako komisarza rządowego, mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Izbie p. Wiceprezydenta Namiestnictwa hr. Łosia. (*Brawa i oklaski*).

Marszałek. W chwili gdy rozpoczynamy nasze obrady ciśnie się do serc naszych smutna myśl (*posłowie powstają*), że brak między nami Tadeusza Romanowicza, jedynego z najdawniejszych członków tej Izby, jednego z najdzielniejszych między tymi, którzy życie swoje służbie dla kraju poświęcili.

Nad grobem śp. Romanowicza starałem się wypowiedzieć nie tylko to, co serce czuło i osobiste przekonanie wypowiedzieć nakazywało, ale starałem się być wyrazem Izby, której mam zaszczyt przewodniczyć.

Dziś przypomnę już tylko, że kraj i Sejm stracił w nim siłę niepospolitą, świętny talent, umiejętność i niezrównaną gorliwość w pracy połączoną z wyborską znajomością spraw i potrzeb kraju, a czystością charakteru, wiernością zasadom i gotowością poświęcenia i ofiarności dla dobra kraju jednały mu szacunek wszystkich.

Cześć niech będzie jego pamięci, którą przechowamy w serdecznym koleżeńskim uczuciu, a tych uczuć wyraz znajdzie miejsce w protokole naszych obrad. (*Posłowie zajmują miejsca*).

O urlopy prosili: Rektor Uniwersytetu lwowskiego p. Kalina z powodu choroby na czas nieograniczony.

JE. p. minister Piętał na dni dziesięć. Czy żąda kto głosu w sprawie udzielenia tego urlopu. (*Nikt*), Gdy nikt głosu nie żąda, przystępujemy do głosowania. Kto jest za udzieleniem urlopu, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Urlop został udzielony.

Oprócz tych, udzieliłem urlopu pp. Antoniemu Theodorowiczowi z powodu słabości na 8 dni i Władysławowi Gniewoszowi z powodu przeszkód na 6 dni, p. Kazarskiemu na dni 6, p. Czartoryskiemu na dni 3, Vayhingerowi na 2 dni. Hr. Piniński zawiado-

mił mnie, że z powodu słabości na posiedzenia Sejmu przybyć nie może przed niedzielą.

Przed porządkiem dziennym prosił o głos p. Oleśnicki. Udzielam mu głosu.

P. Oleśnicki. Imenem klubu ruskich posłów sojmowych maju czest' złożyty ślidujczu zajawu: (*czyta*).

„Zajawa. My człeny ruskoho klubu posłów sojmowych, wybrani pry dopowniajucznych wyborach 14. serpnia 1904, wstupajemo nyni do Sojmu hałyckoho po znsmennych precedensach, kotri jasno i wyraźno zaznaczajut niniszne nasze polityczne stanowyszcze i naszu rolu w tim Sojmi. Mynuwsza sesja sejmowa zaznaczyłaś nebuwałymy dosy w istorji seho Sojmu faktamy bezprymirnoho zignorowania najspawedywyszych i najżyźnienijszych naszych postulatów. Bilszist' sojmowa perejszła do dnewnoho porjadku nad naszym hołosom w tych sprawach, w kotrych stojała za namy odnoduszna opinja ciłoho ruskoho narodu w kraju, pidperta czyślennymy wsenarodnymy manifestacijamy i tysiaczkoju odnodusznych protestiw, wnesenych dorohoju petyciji do sej Pałaty, a riwnoczesno dała dokaz krajnoj neterpymosty suprotiw ruskoy narodnosty, widkazujuczzy zaspokojenia jej najkonecznijszych kulturalnych potreb, przyznanych kompetentnymy włastiamy i najwyszymy czynnykamy derżawy. Taja tiazka naruha wykłykała koniecznist' ustupłenia naszoho iz Sojmu i widdania naszych mandatiw tomu narodowy, kotryj w swoich najspawedywyszych prawach, w swoich najświatijszych czuwstwach poterpiw wid bilszosty sojmowej wopijuszczu nesprawedywist i żorstyku znewahu.

Sej krok nasz aprobuwaw narid ruskij ne bilsze jak w 50 zborach skłykanych w wschidnych powitach kraju, a perewedeni wybory dopownajuczzi, pry kotrych ne brakło w mnohych okruhach wyborczych sylnoji akcji, w cily wydertia nam mandatiw, dajut pohladnyj dokaz, szczo nasze stanowysko polityczne i taktyka nasza w tim Sojmi buła zhidna z pereświdczeniem i intencijamy wseho ruskoho narodu w kraju, szczo my buły tut widhomonom jeho mysły, recznykamy jeho czuwstw.

Iduczy za pokłykom seho naroda wstupajemo nyni w Sojm sej skripteni tym wyborom, jako wyraznoju aprobatoju naszoho postupowania zi storony naszoho naroda i naszych wyborciw i zajawljemo na wstupi, szczo zajma-

jemo to same rizkie i wyraźne stanowysko opozycji, na jakim stojałymy dosy i stojały budemo na nim riszczu i wytrewało poki bilszist' sojmowa ne zmynyt swojej dotepersiznoji polityki suprotiw naroda ruskoho, jeho żadań potreb i interesiw, doki ne stane traktowaty nas jako riwnoriadnych sobi predstavyteli riwnoprawnoho w kraju naroda i ne porozumije szczo łysze w polni spawedywosty suprotiw toho naroda możywa chosenna dijalist' Sojmu dla ciłoho kraju; a stanowysko se obowiazani my naznaczyty tym jarkijske, pozajak na poriadku dnewnim wże 1. zasidania Sojmu baczymo postawłenu sprawu osel rentowych, kotru wid riadu lit uważaje narid ruskij tiazkym zamachom na swoji prawa i swoju egzystencju, i kotru wsenarodnyj hołos wełyty nam z wseju syłoju poborjuwaty.

Skripteni mandatiw naszych jest ponownym dokazom dowirja wyborciw naszych, wkazuje nam jasno dorohu dalsoji akcji, a na bilszist' sojmowu spade otwiczalnist' jesly narid ruskij riszczu utwerdyt sia w pereświdczeniu, szczo w tij Pałati nema dla neho ni prawa ni spawedywosty“. (*Brawa i oklaski z ław posłów ruskich*).

Marszałek. Otrzymałem pismo sądu powiatowego w Cieszynie, żądające wydania p. Stojałowskiego. Czy żąda kto głosu w tej sprawie?

Sekretarz p. **Urbański.** Proszę o głos.

Marszałek. p. Urbański ma głos.

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę na odesłanie tej sprawy do komisji prawniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Przystępujemy do porządku dziennego. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. grudnia 1902 r. do końca kwietnia 1904 r. (*Al. 1.*)

Sprawozdawca poseł **Wereszczyński** ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński.** Przed przystąpieniem do porządku dziennego, raczy Wysoka Izba zastanowić się, które komisje mają być wybrane i z ilu członków mają się składać.

Marszałek. Proszę Panów o chwilę uwagi, ponieważ chodzi o powzięcie uchwały

w sprawie liczby członków pojedynczych komisji, z którym Wydział krajowy obecnie występuje.

P. Wereszczyński ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński: Już JE. p. Marszałek zwrócił uwagę Wysokiej Izby, że Wydział krajowy wystąpi z propozycją zmiany liczby członków poszczególnych komisji. Wydział krajowy proponując wybór komisji, przedstawia Wysokiej Izbie wniosek, aby komisje były mniej liczne, tj. aby się składały z mniej członków jak dotychczas. (*Brawo*).

W ostatnich latach Wysoka Izba w znacznej mierze powiększała cały szereg komisji. Doswiadczenie jednak pouczyło, że zwiększenie liczby członków nie koniecznie dodatnio wpływało na obrady komisji, owszem przekonano się, że znaczna liczba członków była niejednokrotnie utrudnieniem obrad już choćby dlatego, że za większą liczbą członków idzie także większa liczba potrzebnego kompletu (JE. Jaworski: Tak jest, bardzo słusznie) i dlatego coraz częściej zdarzały się wypadki, że kompletu potrzebnego nie było.

Z tego powodu pozostawiając naturalnie ocenę deryzyi Wysokiej Izby, ja ze swojej strony sądzę, że komisje mniej liczne byłyby lepsze i dlatego proponuję imieniem Wydziału krajowego: Wysoki Sejm raczy uchwalić, komisja administracyjna składać się ma z 17 członków, bankowa z 15, budżetowo z 21, drogowa z 15, gminna z 15, gospodarstwa krajowego z 17, górnicza z 9, kolejowa z 15, petycyjna z 21, podatkowa z 13, prawnicza z 11, przemysłowa z 15, włości rentowych z 17, sanitarna z 11, solna z 11, szkolna z 17, wodna z 15, dyscyplinarna z 7 członków.

Marszałek: Wysoka Izba słyszała ten wniosek. Czy żąda kto głosu?

P. Jabłoński: Proszę o głos.

Marszałek: P. Jabłoński ma głos.

P. Jabłoński. Wysoka Izbo! Z upoważnienia stronnictwa, do którego mam zaszczyt należeć, proszę, aby Wysoka Izba wniosku Wydziału krajowego, w tej formie, jak nam został teraz przedstawiony, raczyła nie przyjąć. Powody tego są następujące:

Rozumiem wprawdzie i ocenić umiem dokładnie intencje, któremi powodował się Wydział krajowy, mianowicie, aby ciała zbyt ciężkie uczynić mniej ciężkimi a przez to pracę ich ułatwić. Uznając jednak te intencje mam przekonanie, że cel ten osiągnięty nie zostanie.

Weźmy n. p. komisję najwięcej pracującą i największe zadanie mającą tj. komisję budżetową, i doprawdy zrozumieć nie mogę, o ileby nastąpiło ułatwienie czynności tej komisji, gdyby się miała składać zamiast z 23 członków tylko z 21.

Jest to zresztą komisja, w której braku kompletu chyba, jak Wysoka Izba wie, nigdy nie było. Nie mogę po szybkim przeczytaniu przez p. referenta cyfr wszystkich komisji ocenić, o ile która komisja ma być zmniejszona, ale spotykam, że np. w komisji administracyjnej jest różnica o dwóch członków a to o ile mi się zdaje ułatwieniem czynności chyba nie będzie.

Ja otwarcie to powiem, bo tu się powinno mówić to co się myśli, że obawiam się, by to obcięcie nie wypadło jak to się często dzieje, na niekorzyść słabszego. Niestety, jak długo my tu w tej Izbie jesteśmy w mniejszości (P. Stapiński: *Zawsze będziemy*) obawiać się musimy, by zmiany nie wyszły na naszą niekorzyść. Bojąc się o to proszę, aby Wysoka Izba uwzględnić raczyła, że majoryzowaniem nie zawsze się osiąga celu.

Stawiam więc imieniem mego stronnictwa wniosek, ażeby Wysoka Izba raczyła pozostać przy dawnej liczbie członków komisji.

Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu?

P. Abrahamowicz proszę o głos.

Marszałek. Głos ma p. Abrahamowicz.

P. Abrahamowicz. Wysoka Izbo! Rzecz sama w sobie, nie jest tak doniosłą i daleko idącą, bo przecież z chwilą kiedy odnośna komisja uzna za stosowne wejść w wniosek powiększenia komisji, to uchwała w tej chwili powzięta, jeszcze takiemu wnioskowi nie przesądza.

Ale rzeczą jest do pewnej miary pewną, że liczne komisje bez kaźdoczesnego tematu do obrad dostatecznego i szerokiego, sprowadzają brak kompletu. A chociażbym o braku kompletu jak najradziej mówić pragnął, to jednak nawet w tej komisji, którą wysuwał szanowny poprzedni mowca jako jedną z tych, w których zawsze komplet bywa, zachodziły wypadki, żeśmy kompletu nie mieli.

Ale Szanowni Panowie, to co Wydział krajowy nam proponuje jest niewątpliwie pewnem ułatwieniem w toku obrad tej Wysokiej Izby. Nie przesądzam w przyszłości powiększeniu komisji; a że jest to oparte na praktyce innych parlamentów, to mogę wska-

zać na jedną okoliczność, że kiedy roku zeszłego i z wiosną b. r. izba wiedeńska przystępowała do zmiany regulaminu, referent regulaminowy p. Grabmeyer uczynił wniosek, ażeby komplet komisji stanowiła $\frac{1}{8}$ część członków. Tego nie przyjęto, gdyż byłoby to wypaczeniem zasad parlamentaryzmu.

Ale to jest symptomatyczne i z tem liczyć się wypada.

Co do mnie głosować będę za wnioskiem Wydziału krajowego, gdyż jestem tego zdania, że tu o zmniejszeniu komisji mowy być nie może, bo jak wspomniałem, z chwilą kiedy się okaże potrzeba powiększenia komisji, już na wniosek komisji sejm niewątpliwie powiększenie to przyzna. Zmniejsza jednak uruchomienie tej akcji wedle wniosku Wydziału krajowego jest niewątpliwie żywsze aniżeli przedtem, jak to doświadczenie dotychczasowe pouczyło.

Marszałek Czy żąda jeszcze kto głosu?

P. Małachowski. Proszę o głos.

Marszałek. Głos ma p. Małachowski.

P. Małachowski. Stronnictwo nasze rozumiało by takie zmniejszenie gdyby celem tego zmniejszenia było uzyskanie kompletu jeżeliby zatem liczba proponowana co do poszczególnych komisji była znacznie zmniejszoną, jeżeliby ograniczono je do 12, 15 członków; wtedy cel byłby osiągnięty. Jeżeli jednak ten cel ma być osiągnięty w ten sposób, że w poszczególnych komisjach zmniejsziliby się liczbę o 2 lub 3 członków, to zdaniem naszym to do celu nie prowadzi i argument przytoczony tu absolutnie nie wytrzymuje krytyki. Ja w imieniu stronnictwa muszę reagować na jeden argument przytoczony przez Eksk. Abrahamowicza, a mianowicie na przykład, który przytoczył z dziejów parlamentu wiedeńskiego. Sądzę, że będę wyrazem tej Izby, jeżeli powiem, że nam wcale nie uchodzi iść za przykładem tego parlamentu, który dał dowody, iż jego ustrój jest tylko wadliwy, iż dziś parlament w Austrii nie funkcjonuje wcale. Jeżeli to ma być osiągnięte tym przykładem, niech Izba głosuje za wnioskiem Wydziału krajowego; my jednak za tem nie pójdziemy, bo nie chcemy i nie myślimy pójść tam, gdzie poszedł parlament wiedeński.

Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu? (*Nikt*). Gdy głosu nikt nie żąda, głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński:

Wydział krajowy naturalnie nawet nie mógł przypuścić, iż sprawa uchwalenia po-

większenia komisji o kilku członków mniej lub więcej, mogłaby być sprawą stronnictwa. Jest to wniosek postawiony ze stanowiska czysto utylitarnego i dlatego chciałem wniosek Wydziału krajowego pozostawić ocenie Izby Wysokiej.

Marszałek: Proszę zająć miejsca. Będziemy głosowali przy każdej komisji oddzielnie.

Naprzód mamy komisję administracyjną.

P. Jabłoński stawia wniosek o powiększenie komisji administracyjnej o ile?

P. Jabłoński: Tyle ile było tamtego roku.

Marszałek: Szanowny poseł wybaczy, ale jest to dla mnie trudne postawić wniosek w tej formie pod głosowanie.

P. Jabłoński: Stawiam więc wniosek na 20 członków.

Marszałek: A tak! Poddam pod głosowanie najpierw cyfrę niższą.

Kto przyjmuje wniosek Wydziału krajowego zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*).

Proszę o próbę przeciwną. (*Znaczna większość*).

Wniosek p. Jabłońskiego znaczną większością głosów przyjęty.

W obec tej porażki może zechce p. sprawozdawca odstąpić od dalszych wniosków Wydziału krajowego.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński:

Wobec tego zapatrywania Izby odstępuję rzeczywistości. (*Śmiech*). Wskutek tego będzie liczyć komisya bankowa 17 członków, budżetowa 23, drogowa 16, gminna 15, gospodarstwa krajowego 21, górnicza 9, kolejowa 15, petycyjna 23, podatkowa 13, prawnicza 10, przemysłowa 16, włości rentowych 16, sanitarna 12, solna 11, szkolna 20, wodna 17, dyscyplinarna 7.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje wniosek Wydziału krajowego, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Głos ma sprawozdawca p. Wereszczyński.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński: Raczy Wysoka Izba uchwalić, że w myśl regulaminu §. 49 i 50. reg. sejm. przedłożenia Wydziału kraj. administracyjnemu i mniejszej wagi mają być

wprost przedstawiane tej Wysokiej Izbie bez druku i innych formalności.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Na porządku dziennym pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. grudnia 1902 do końca kwietnia 1904 r.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński:

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania o ile ono dotyczy czynności biura prezydyjalnego do komisji budżetowej, departamentu I-go do komisji gminnej i szkolnej, departamentu II-go do komisji budżetowej, górniczej i solnej, departamentu III-go do komisji gospodarstwa krajowego, i bankowej, departamentu IV-go do komisji drogowej i kolejowej, departamentu V-go do komisji sanitarnej i departamentu VI-go do komisji prawniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmian w etacie posad oddziału rachunkowego przy Wydziale krajowym. (*Al. 2.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zniesienia obowiązku składania kaucji służbowych przez funkcjonaryuszów Oddziału kasowego Wydziału krajowego. (*Al. 3.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie częściowego podwyższenia poborów służbowych woźnych Wydziału krajowego. (*Al. 4.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński: Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, ze-

chce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o kraj. funduszach pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. grudnia 1902 do 31. grudnia 1903. (*Al. 5.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie opodatkowania Zakładów ubezpieczenia od ognia na rzecz ochrony pożarnej w kraju. (*Al. 6.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński: Wnoszę na odesłanie tych sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany postanowień §§. 19. i 42. ustawy o Reprezentacji powiatowej. (*Al. 7.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński: Zwracam uwagę Wysokiej Izby. że przy sprawozdaniu tem i w projekcie ustawy w artykule 1. §. 19. ustępie 3-im zaszła pomyłka, mianowicie zamiast słów: „jeżeli radny lub zastępca“ należy umieścić: „jeżeli członek reprezentacji powiatowej“.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Turce na pobór w r. 1904 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich. (*Al. 8.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński: Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 60. punkt 23. statutu kr. st. miasta Krakowa. (*Al. 9.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy o opodatkowaniu na rzecz gminy m. Krakowa przedsiębiorstw prowadzących ruch kolejowy na drogach tejże gminy. (*Al. 10.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustawodawczego zezwolenia gminie król. stoł. m. Krakowa na pobór opłat gminnych od spadków na rzecz miejscowego funduszu ubogich. (*Al. 11.*)

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński** ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński**.

Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie gospodarki gminnej i klimatycznej w Zakopanem. (*Al. 12.*)

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński** ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie

żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Złoczowie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 120 000 koron na pokrycie połowy kosztów odbudowania zgorzałego w Złoczowie szpitala powszechnego! (*Al. 13.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z rachunkami galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1903. (*Al. 14.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński**. Wnoszę na odesłanie sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy zmieniającej §. 12. ustawy o konkurencji kościelnej. (*Al. 15.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem noweli do ustawy o konkurencji kościelnej, ograniczającej konkurencję filialistów do kościoła macierzystego. (*Al. 16.*)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu?

P. **Brunieki**. Proszę o głos.

Marszałek. Głos ma p. Brunicki.

P. Brunicki. Ponieważ komisya administracyjna ma bardzo wiele spraw sobie przydzielonych, a przeciwnie komisya prawnicza ma ich znacznie mniej, przeto pozwalam sobie wniesć, aby Wysoki Sejm obie te sprawy, a mianowicie na 15. i 16. punkcie porządku dziennego, przydzielił do komisji prawniczej tembardziej, że jedna z tych spraw zeszłego roku była już przedmiotem obrad komisji prawniczej.

Marszałek. Czy żąda kto jeszcze głosu? (*Nikt*). Rozprawa zamknięta. Głos ma p. sprawozdawca.

Członek Wydziału krajowego sprawozdawca p. **Wereszczyński.** Sprawa zmiany §. 12. o konkurencji kościelnej wyszła z komisji prawniczej, zmiana zaś przyczynienia się filialistów do kościoła *matrix* wyszła z komisji administracyjnej. Ponieważ jednak obydwie zmiany dotyczą jednej i tej samej ustawy, więc Wydział krajowy w tym wypadku musiał odstąpić od praktykowanego w Wydziale krajowym zwyczaju, ażeby do tej komisji wniesć sprawę do załatwienia, z której wyszła. Trudno bowiem, żeby dwie komisje zmieniły jedną ustawę w tym samym roku.

Wydział krajowy sądził, że lepiej będzie odstąpić sprawę tę komisji administracyjnej do załatwienia. Jeżeli Wysoka Izba sądzi, że lepiej jest odstąpić tę sprawę komisji prawniczej, wypadnie się na to zgodzić. Na ostateczne załatwienie tej sprawy komisya jedna, ani druga nie wpłynęła.

Marszałek. Przystępujemy do głosowania.

Podaję najpierw pod głosowanie wniosek p. Brunickiego, ażeby sprawozdanie Wydziału krajowego z projektem noweli do ustawy o konkurencji kościelnej, ograniczającej konkurencję filialistów do Kościoła macierzystego, odesłano do komisji prawniczej.

Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Po chwili*). Proszę o próbę przeciwną. (*Po obliczeniu głosów*). Zdaje mi się, że Wysoka Izba ma na myśli jakąś trzecią komisję, ponieważ wielu posłów ani za tem, ani za tamtem nie głosuje. (*Wesołość*). Proszę jeszcze raz o próbę przeciwną. Kto jest przeciw wnioskowi p. Brunickiego na odesłanie sprawozdań Wydziału krajowego do komisji prawniczej, czyli jest za odesłaniem tych sprawozdań do komisji administracyjnej, zechce rękę podnieść. (*Po obliczeniu głosów*). Żaden z wniosków nie ma poważnej liczby głosów za sobą, a jednak wniosek

p. Brunickiego ma większość. Jest zatem przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustawodawczego uregulowania publicznej opieki nad ubogimi. (*Al. 17.*)

Sprawozdawca poseł **Wereszczyński** ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński.** Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1902/3. (*Al. 18.*)

Sprawozdanie Wydziału krajowego z przedłożeniem dodatkowego sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1902/3. (*Al. 19.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wniosku p. Tomaszewskiego i tow. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy krajowej o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych. (*Al. 20.*)

Sprawozdawca poseł **Wereszczyński** ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Wereszczyński.** Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji szkolnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji czynnych i emerytowanych nauczycieli oraz nauczycielek, jakoteż wdów i sierot po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury, o przyznanie, względnie podwyższenie emerytury, pensji wdowiej, daru z łaski i t. p. (*Al. 21.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji kilku gmin o zniesienie lub odpisanie zaległych prestacyj na płace nauczycieli, wzglę-

dnie pożyczki na budowę szkół ludowych. (Al. 22.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie subwencji na budowę schroniska dla nauczycielek we Lwowie. (Al. 23.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o fundacji Stanisława hr. Skarbka za czas od maja 1902 do maja 1904. (Al. 24.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacji Stanisława hr. Skarbka za rok 1902. (Al. 25.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie subwencji na budowę teatru ruskiego we Lwowie. (Al. 26.)

Sprawozdawca poseł Wereszczyński ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na r. 1905. (Al. 27.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszy krajowych za rok 1903. (Al. 28.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie poboru odsetek zwłoki od nieuiszczonego w terminie dodatku dla funduszu krajowego. (Al. 29.)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego. (Al. 30.)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji przemysłowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych. (Al. 31.)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji górniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli. (Al. 32.)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji solnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie poboru krajowej opłaty konsumcyjnej od piwa. (Al. 33.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy o czasowym uwolnieniu od dodatku krajowego, tudzież od dodatków i podatków gminnych tych budowli w Krakowie, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych będą przebudowane. (Al. 34.)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, o gorzelni i folwarku w Dublanach za rok szkolny 1903/4. (Al. 35.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych stacyach doświadczalnych chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno-rolniczej we Lwowie. (Al. 36.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie. (Al. 37.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereźnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Suchodole, tudzież o założeniu niższej szkoły rolniczej w Miłocinie. (Al. 38.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie. (Al. 39.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie. (Al. 40.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach i popieraniu sadownictwa w kraju. (Al. 41.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o działalności nauczycieli wędrownych rolnictwa i sadownictwa. (Al. 42.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju. (Al. 43.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia chowu koni. (Al. 44.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o projekcie ustawy o tępieniu myszy polnych. (Al. 45.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie. (Al. 46.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wykonywaniu patronatu nad Spółkami oszczędności i pożyczek i nad innymi spółkami rolniczymi. (Al. 47.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie tworzenia włości rentowych. (Al. 48.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji dla włości rentowych.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o kłesce posuchy w roku 1904. (Al. 49.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym. (Al. 50.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracjach. (Al. 51.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych. (Al. 52.)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych. (Al. 53.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji wodnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich we Lwowie. (*Al. 54.*)

Sprawozdawca poseł **Pilat** ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie operacji agrarnych. (*Al. 55.*)

Sprawozdawca poseł **Pilat** ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji dla włości rentowych.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1903. (*Al. 56.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie hodowli drobiu. (*Al. 57.*)

Sprawozdawca poseł **Pilat** ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o projekcie ustawy o policji drogowej. (*Al. 58.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie projektu

ustawy o sadzeniu i ochronie drzew przydrożnych. (*Al. 59.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zastosowania postanowień §. 43. ustawy drogowej z dnia 5. Lipca 1897 Dz. u. kr. Nr. 43 w gminach Czarna wieś, Nowa wieś narodowa, Krowdź i Dąbie w powiecie Krakowskim, (*Al. 60.*)

Sprawozdawca p. **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca p. **Dąbski**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji drogowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kamionce strumiłowej na zaciągnięcie pożyczki 50.000 koron na budowę drogi Busk-Żelechów-Jaryczów i Radziechów-Kulików. (*Al. 61*)

Sprawozdawca p. **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca p. **Dąbski**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o udzieleniu gminie miasta Stanisławowa koncesji do pobierania opłat kopytkowych. (*Al. 62*)

Sprawozdawca poseł **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca poseł **Dąbski**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji drogowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o pokryciu dla kosztów budowy projektowanej kolei lokalnej z Tarnowa do Szczucina. (*Al. 63.*)

Sprawozdawca poseł **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca poseł **Dąbski**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji kolejowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do gło-

sowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustanowienia posady lustratora rachunkowego dla szpitali powszechnych. (*All. 64.*)

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych na rok 1905. (*All. 65.*)

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego poseł **Onyszkiewicz**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem noweli do ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17. Dz. u. kraj. tudzież w przedmiocie zaopatrzenia wdów i sierót pozostałych po lekarzach okręgowych. (*All. 66.*)

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego poseł **Onyszkiewicz**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wyborze miejsca pod zakład dla obłąkanych w zachodniej części kraju. (*All. 67.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z wykonania uchwały Sejmu w przedmiocie rozszerzenia Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie o 500 łóżek z uzasadnieniem potrzeby podwyższenia kredytu na ten cel przyzwolonego. (*All. 68.*)

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego poseł **Onyszkiewicz**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej z wezwaniem przedłożenia sprawozdania i wniosków w porozumieniu z komisją sanitarną.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zmianie etatu posad i płac służby lekarskiej i administracyjnej z powodu rozszerzenia kraj. Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie. (*All. 69.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie częściowej zmiany etatu posad i płac przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie. (*All. 70.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia etatowych poborów urzędnikom administracyjnym szpitala powszechnego we Lwowie i św. Łazarza w Krakowie, oraz zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie. (*Al. 71.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z usprawiedliwieniem kredytu wstawionego w Rubr. XVIII. poz. 100. preliminarza budżetu kraj. szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1905 w kwocie 5.070 koron na pokrycie rat amortyzacyjnych od pożyczki w Banku krajowym zaciągniętej mającej, na kupno realności p. Klary Markowskiej. (*Al. 72.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie użycia części majątku zarodowego szpitala św. Łazarza w Krakowie na roboty inwestycyjne w Prądniku czerwonym i Trepiszowie. (*Al. 73.*)

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z usprawiedliwieniem kredytu wstawionego w Rubr. III. poz. 39 a. preliminarza budżetu krajowego na rok 1905 w kwocie 10.000 koron na zapomogi dla pacjentów udających się do sanatoryjów dla chorych gruźlicznych oraz w przedmiocie petycji Towarzystwa domu zdrowia w Zakopanem o subwencję. (*Al. 74.*)

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**.

Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie

żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy szpitali powszechnych w Kosowie i Nadwornie. (*Al. 75*).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia szpitala powszechnego w Nowym Sączu i wybudowania nowego w odpowiednim miejscu. (*Al. 76*).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie budowy domu administracyjnego i gospodarskiego, pawilonu izolacyjnego, trupiarni i lodowni przy szpitalu powszechnym w Stryju. (*Al. 77*).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie nadania nowozbudowanemu szpitalowi powiatowemu w Turce charakteru szpitala powszechnego i publicznego. (*Al. 78*).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie odbudowania na innym odpowiednim miejscu spalonego szpitala powszechnego w Złoczowie. (*Al. 79*).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji sanitarnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie urządzenia zakładu prof. Bujwida w Krakowie dla ochronnego szczepienia. (*Al. 80*).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego dotyczącego się wadliwego wykonywania ustaw i przepisów podatkowych i należnościowych. (*Al. 81*).

Sprawozdawca poseł Glidziuk ma głos.

Sprawozdawca poseł **Glidziuk**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji podatkowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy co do użycia części nadwyżek z obrotu kas sierocych zbiorowych, przyznanych krajowi ustawą państwową z dnia 3. czerwca 1901 Dz. u. p. Nr. 62. (*Al. 82*).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Zwiniacz z okręgu sądowego i starostwa w Czortkowie, a przydzielenia do okręgu sądowego w Budzanowie i starostwa w Trembowli. (*Al. 83*).

Sprawozdawca poseł Glidziuk ma głos.

Sprawozdawca p. **Glidziuk**. Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia obszaru gruntowego 1366 morgów, obecnie do gminy kat. Niewica należącego i przyłączenia takowego do gminy Stanisławczyk a zarazem przeniesienia tego obszaru z powiatu politycznego Kamionka strumiłowa i sądowego w Radziechowie, a przydzielenia do powiatu politycznego w Brodach i sądowego w Łopatynie. (*Al. 84*).

Sprawozdawca poseł Glidziuk ma głos.

Sprawozdawca p. **Glidziuk**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowym gal. funduszu propinacyjnego za r. 1903, tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na r. 1905. (*Al. 85*).

Sprawozdawca poseł Glidziuk ma głos.

Sprawozdawca poseł Glidziuk. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Proszę p. sekretarza o odczytanie wniosku naglącego.

Sekretarz p. Bohaczewski (*czyta*):

Wnesenie nałże

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty :

I. wzywając c. k. Prawytelstwo, szczyby z ohladu na wełyki i tiazki szkody, jaki poterpila rilnycza ludnist kraju seho roku w naślidok posuby:

a) widpysało w hromadach katastrofoju seju ditknenych z uriadu wsi gruntowowi podatky;

b) powzderzało ekzekucyjne stiahanie wsich załehłostyj podatkowych;

w) rozszyryło obnyżenia taryfowi pryznani wydanym wże rozporządzeniem ministerstwa rilnyctwa dla roslyn pastiwnych — takoz i na prywiz bulby.

h) pryznaczyło z fondu derżawnoho widpowidnu znacznijszu sumu na pidmohy i bezprocentowi pozyczky na zakupna zbiża i paszi;

d) pryznaczyło widpowidnu skilkist' soły dla chudoby i syrowyci do bezpłatno rozdilenia meży poszkodowanych:

e) pryzwołyło w okresnostiach, de sut' lisy kameralni ludnosity rilnyczij na bezpłatne zbyranie łystia w lisach kameralnych na pidstilku dla chudoby.

II. poruczaje sia Wydiłowy krajewomu, szczyby bezprowołoczno zawizwaw wsi Wydiły powitowi, kotri doty ne nadistały dotycnych sprawozdań, o jak najskorsze nadisłanie dokładnych sprawozdań pro rozmiiry szkid spowodowanych posuchoju w poodynokych hromadach swoho powitu, a widtak na osnovy zibranych toju dorohoju dat predstavYW w tiahu seji sesey Sojmowy wnesenia szczydo do wysokosty sumy wyznaczytyś majuczoji z fondu krajewoho na zapomohy i bezprocentowi pozyczky w ciły zakupna zbiża i paszi, jak takoz i szczydo do sposobu rozdiłu s ji sumy.

Olesnyckij
wneskodatel

Ostapczuk, Włodek, Barabas, Żardecki, Mohylnyckij, Staruch, Huryk, Effynowycz, Krempa, Stapiński, Mazykiewycz, Ochrymowycz, Korol, Bohaczewskij.

Marszałek. Wniosek ten jest dostatecznie poparty. Dla uzasadnienia nagłości głosu ma p. Oleśnicki.

P. Oleśnicki. Wysoka Pałato! Ja ne potrebuju bohato sliw tratyty, szczyby oprawdaty nahlist toho wnesenia. Jest to sprawa duże nahła i pekuczna, bo rozchodyt sia o pomicz, kotra jesły ne bude podana w widpowidnoj chwyly, to dumaju szczydo piznijsze podanie sej pomoczy do niczoho ne doprowadyt.

Po druhe nahlist moho wnesenia popyraju wzhladamy formalnymi, wzhladamy techniki sojmowej s toj pryczyny, szczydo nezawysło wid moho wnesenia jest na poriadku dnewnim, w tim samym predmeti spzawozdanie Wydiłu krajewoho, kotre wże zistało ny ni do komisji czerez Wysoku Pałatu widosłane.

Odże ja choczu, szczyby ti dwi sprawy buły razem połahodzeni, bo moje wnesenie, je dopownieniem sprawozdania Wydiłu krajewoho, i zadla toho chotiwbym, szczyby ony buły razem traktowani w komisji. Dlatoho nahlist moho wnesenia jest oprawdana. Zastierihaju sobi hołos pry popyranii merytorycznym.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto w sprawie nagłości głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje nagłość, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

W uzasadnieniu merytorycznym ma głos p. Oleśnicki.

P. Oleśnicki. Wysokij Sojme! Podibno mynuwszoho roku, tak i teper zbyraje sia Sojm Halyckij pid znakom neszczast elementarnych. Slidy, jaki łyszyła po sobi w kraju wid dawna, i ne buwała i nepamiatna posucha, ne sut mensze ditkływi a perspektywa buducznosty ne jest mensze straszna, jak mynuwszoho roku pry poweny i hradobytii.

Jak w mynuwszim roci hradobytia, tak teper posucha zasiahnuła szyroki prostory Europy i dla toho skriż roblat sia zachody, szczyby chotiaj w czasty zapobihty hroziczym neszczastiam. Koły w inszych krajach jest neszczastie posuchy, znaczne i ditkływe — to w naszym kraju, jest ono tym hriznijsze pozajak w naślidok fatalnoji gospodarky lisowoji robyt ona tym bilsi szkody, a po druhe naselenie widdajucze sia wykluczno rilnyctwu ne maje inszych źereł dochođu, kotriby mohły buty dla neho widpowidnym ekwiwalen-

tom. Szczo sehoriczna posucha pryczynyla sia do sej nuždy naselenia. W tij sprawi ne moze buty dwoch dumok. Sehoriczni zborny paszi sut taki, szczo mensze zamożni selany, a takich jest 90% w naszym kraju, musiat pozbuwatys inwentara abo w czasty, abo w ciłosty, za piw darmo, abo za darmo, szczo w rezultati sprowadyt ekonomicznu ruinu ciłych tysiacziw dribnych gospodarstw, kotri ne budut w syli perebuty sei hospodarskoj krizy. W takich obstawynach bude przedstawlatys szyrokie pole dla wyzysku czesłennym lychwaram, kotri w normalnych widnosynach korzystajut z kożdoho przednowku, szczo za odnu miru danu na zasiw wziaty desiat, nyni budut ony wyzyskiwały sytuacyu i ne w desiat ale w piasdesiat.

Za tymy ekonomicznymy naślidkamy prychodiat straszni naślidky sanitarni. W normalnych litach przednowku panuje w kraju rik-riczno hołodowyj tyf w szerokich werstwach naszoji ludnocy. A czohoż mohut sia spodiwaty szyroki masy ludnocy w naszym kraju, seho roku, koły do przednowku szczo daleko, a wże brozyt nužia w strasznych rozmirach a tut i tam wże nyni prokydajut sia poszesty?

Suprotyw toho jest obowiazkom kraju i derżawy pryjty z pomoczoju dla dotknych sej katastrofoju. U nas w odnym i druhym naprjami zrobyło sia duże mało. Zi storony prawytelstwa pryjszow perszyj z pomoczoju P. Prezydent krajewoj dyrekeji Skarbu, kotryj wydaw rozporiadzenie i okružyk do swojich urjadiw w kotrim uważaje tuju poru za najlpszu by nie tilko stiahaty dawni załehłosty podatkwu ale i biżuczy z ciłoju forsoju. Pan Prezydent trymaje sia normy „bis dat, qui cito dat“ i chocz duże „cito“ daty, skoro wystupaje z takuju pomoczeju.

Po za seju, zi storony Prezydenta skarbu pomoczeju, prawytelstwo ne piszło dalsze w naprjami pozytywnim, pid wzhladom negatywnym zrobyło tilko, szczo znyżyło taryfy na żeliznyciach dla zemłnych płodiw, pry tym odnak zabuło na hołownyj artykuł, na bulby. Dalsze prawytelstwo ne piszło i dosy ne czuwaty o jakijś akcyi z jeho storony w toj sprawi.

Toje stanowysko — taja apatya prawytelstwa w tij tak żyżnenyj i pekuczij sprawi jest wymownym dokazom prychylnošty joho dla kraju i jest wymownoju ilustracijeu do tych sołodkych i medowych stiw, kotri w poślidnych misiaciach ciłoju strujeju z ust przedstawyteliw prawytelstwa w tim kraju pływaly? Dla kraju je dosy jak maw szcześnie baczty u sebe dwoch ministrw, to powynno wystarczyt dla kraju, lysz szcasiem

i honorom powynni nasytyty miliony hołodnych, kotri ruky o pomicz wtyahajut.

Dumaju odnak, szczo bude riczeju reprezentacyi Sojmowoji pryhadaty prawytelstwu obowiazky dla ludnocy toho kraju, kotryj jesly nez innych wzhladiw, to jako podatnyk i to dobryj podatnyk zasłuhuje na pewni wzhlady zi storony prawytelstwa.

Ti pryczyny motywujut tu czast wnesenia mohu, kotra zwertaje sia do prawytelstwa, szczo by zažadaty wid neho pomoczy dla dotknych sej katastrofoju. Z druhoj storony obowiazkom kraju pryjty im z pomoczeju. W tij chwili, jak moje wnesenie, wpłynulo takoz sprawozdanie Wydiłu krajewoho operte na relacijach Rad powitowych z perewažnoji czasty kraju, relacijach o rozmirach neszczast', kotri z pryczyny posuchy luczly sia.

Muszu tut' zamityty, szczo sprawozdania ti w bilszocy czasty sut nadzwyczajno lakonyczy, sut duże ne toczni, ne dajut należytoho obrazu katastrofy w podynokych powitach, ne howoriaczy wże o cyfrowym popertiu. Szczo do Rad powitowych to powtariaje sia ta sama historija, kotra stała sia mynuwszocy sesy sojmowoj. Na perwym zasidaniu, koły chodyło o zapobizenie katastrof elementarnym, to musilo Prezydium „ex post“ Wydiłiw powitowych zažadaty sprawozdań, szczo by maty dijsznu miru do ociny katastrof, jaki koždyj powit uterpyw.

Nyni z tych wzhladiw powtariaju to samo wnesenie jak mynuwszoho roku, szczo do zadaczy Wydiłu krajewoho i Wydiłiw powitowych. Pid wzhladom formalnym proszu wnesenie se widosłaty do komisiji budzetowoj. (*Brawa*).

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy žada kto głosu? (*Nikt*). Gdy nik głosu nie žada, rozprawa zamknieta, Przystepujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zerkę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następne posiedzenie jutro w sobotę 1. października o godz. 11 rano z następcym porządkiem dziennym (*czyta*):

1. Sprawozdanie Wydziału krajewego w przedmiocie zezwolenia gminie miasteczka Bóbrka na pobór opłaty gminnej od piwa.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

2. Sprawozdanie Wydziału krajewego w przedmiocie zezwolenia gminie Dębniki powiatu politycznego Podgórze na pobór opłaty gminnej od psów.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

3. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia gminie Knihinin wieś (powiat Stanisławów) na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych, piwa, maliniaku, dereniaku i wiśniaku i t. p.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

4. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia gminie Tłuste, miasteczko (powiat Zaleszczyki) na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych, piwa, miodu, maliniaku, dereniaku, wiśniaku i t. p.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński.

5. Wybór komisji, a mianowicie:

Administracyjnej	z 20 członków
Bankowej	" 17 "
Budżetowej	" 23 "
Drogowej	" 16 "
Gminnej	" 15 "
Gospodarstwa krajowego	" 21 "

Górnicy	z 9 członków
Kolejowej	" 15 "
Petycyjnej	" 23 "
Podatkowej	" 13 "
Prawniczej	" 10 "
Przemysłowej	" 16 "
Włości rentowych	" 16 "
Sanitarnej	" 12 "
Solnej	" 11 "
Szkolnej	" 20 "
Wodnej	" 17 "
Dyscyplinarnej	" 7 "

Zwracam uwagę, że w biurze marszałkowskiem są złożone do przeglądu sprawozdania Wydziału krajowego o wyborze 22 posłów. Zawiadamiam o tem Izbę, dlatego, że sprawozdania te umieszczę na porządku dziennym z początkiem przyszłego tygodnia. Zawiadamiam dlatego, by ci, którzy tą sprawą się interesują, wcześniej je przeglądnąć mogli. Następane posiedzenie zatem jutro o godz. 11. rano. Posiedzenie zamykam.

(Koniec posiedzenia o godzinie 1. minut 40.)